

IN MEMORIAM

ARSEN MARJANOVIĆ (1929—1963)

Arsen Marjanović rodio se u Šibeniku 7. X 1929. U Splitu je završio gimnaziju, a u Zagrebu na Filozofskom fakultetu studirao je i diplomirao francuski jezik i književnost.

Nakon kraćeg rada na osnovnoj školi u Arbanasima, početkom školske godine 1957/58. izabran je za asistenta iz predmeta Moderna gramatika francuskog jezika na Katedri za francuski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zadru. Nakon uspješnog jednogodišnjeg rada, školske godine 1959/60. odobren mu je odlazak u Francusku gdje je dvije godine bio lektor hrvatskosrpskog jezika na Sveučilištu u Bordeauxu. Po povratku u Zadar godine 1962. teško se razbolio, bio operiran i 29. VI 1963. podlegao je neizlječivoj bolesti.

Pokojni Marjanović bio je jedan od najdarovitijih studenata svoje generacije, u radu na Fakultetu iskazao se kao vrijedan, ambiciozan, sposoban.

Kao izrazito lijep čovjek, blage naravi, dobre duše posebno je bio obožavan i u gradu Zadru i na Fakultetu.

Prerano utrnuo bljesak njegova života, tragična mu sudbina, duboko se dojmije — usjekoše u srcima našim.

PETAR VAJDA (1923—1969)

Neka ovaj jubilarni broj *Radova* bude prilika da se još jednom prisjetimo života i djelovanja jednog od njegovih suradnika, Petra Vajde, bivšeg predavača ovog Fakulteta, čiji životni put počinje u Čakovcu, 21. lipnja 1923.

Pohađao je gimnaziju u Varaždinu i Zagrebu, a u Zagrebu je 1941. i maturirao. Od listopada 1943. do rujna 1944. bio je u internaciji u raznim logorima u Mađarskoj, odakle je uspio pobjeći u Italiju, gdje je dočekao završetak rata.

Nakon povratka u domovinu studirao je jednu godinu ekonomiju u Zagrebu. U lipnju 1946. zaposlio se u redakciji *Borbe* kao prevodilac sa više stranih jezika. U listopadu 1947. redakcija ga je uputila na jednogodišnji kurs za novinare, pa je u srpnju 1948. prešao u redakciju *Rada* kao suradnik kulturne rubrike.

Godine 1950. upisao se na Filozofski fakultet u Beogradu, gdje je 1954. diplomirao iz njemačkog i engleskog jezika. U toku ljetnog semestra 1952. usavršavao se iz germanistike na Filozofskom fakultetu u Beču.

U siječnju 1957. Petar Vajda je bio izabran za asistenta na Katedri za njemački jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zadru, a na to radno mjesto ponovno je bio biran 1959. i 1963. god. Radi usavršavanja u struci boravio je u nekoliko navrata u Beču, gdje je posjećivao predavanja prof. Enzingera i radio u Gradskoj i Austrijskoj nacionalnoj biblioteci. Šk. godinu 1961/62. proveo je u S. R. Njemačkoj kao stipendist »Alexander von Humboldt-Stiftung-a«, i slušao predavanja iz germanistike na Filozofskom fakultetu u Bonnu kao redovni student 9. i 10. semestra. Pored slušanja predavanja dra Benna von Wiese »Die deutsche Novelle« i »Schillers philosophische

Schriften«, stalno je i aktivno sudjelovao na njegovim višim seminarima za doktorande o temi »Zur Poetik der Erzählformen«. Sudjelovao je i na seminarima dra Alewyna (»Anfänge und Theorie der Erlebnisdichtung«), kao i dra Singera (»Das literarische Wien im Jahr 1900«).

Godine 1965. izabran je za predavača na Katedri za njemački jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zadru.

U toku svog rada na ovom Fakultetu Vajda je objavio niz člana i prikaza u ediciji *Radovi* i surađivao u časopisima *Stvaranje*, *Zadarska revija*, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, *Zeitschrift für deutsche Philologie* i *Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen*.

Nekoliko je godina pokojni Vajda rukovodio tribinom »Usmene zadarske revije«, u njezinu okviru održao zapažena predavanja, a širom zemlje organizirao niz nastupa. Poznavalac najpoznatijih svjetskih jezika, posebno njemačkog, zanimao se problemima moderne svjetske kulture i književnosti, pa je proučavajući korespondenciju između Romain Rollanda i Stefana Zweiga došao na ideju da monografski obradi S. Zweiga, te je na Fakultetu u Zadru prijavio tezu pod naslovom *Stefan Zweig kao humanist našeg vremena*. Fakultetsko Vijeće odobrilo mu je naslov teze, on je prionuo poslu, ali prerana nenadana smrt 31. V 1969. otrže ga iz naše sredine.

Popis radova Petra Vajde objavljen je u *Bibliografiji radova nastavnika i suradnika Filozofskog fakulteta u Zadru*, Zadar, 1970. sv. 1, str. 153—154.

U dugoj i dragoj uspomeni sačuvat će njegov lik brojni mu prijatelji i kolege, a s posebnim poštovanjem sjećat će ga se njegovi nekadašnji studenti.

NIKOLAJ F. PREOBRAŽENSKI (1893—1970)

Rođen 24. III 1893. u Nižnjem Novgorodu (Gorki, SSSR), umro 21. XI 1970. u Zadru. Pokojni profesor Nikolaj Fjodorovič stupio je u službu na Filozofskom fakultetu u Zadru početkom školske godine 1959/60, pa je kao rukovodilac Katedre i profesor ruske književnosti i jezika radio na Fakultetu sve do umirovljenja 31. VIII 1963. Prethodno je punih četrdeset godina živio u Ljubljani gdje je na Univerzi predavao ruski jezik, a u tom se gradu našao čudnim sticajem okolnosti, jer se po izbijanju prvog svjetskog rata godine 1914. nije mogao vratiti u domovinu s teritorija ondašnje Austrije gdje je studirao (u Pragu) kao stipendist Moskovskog sveučilišta. Još dok je bio dječak a zatim mladić posjećivao je Maksima Gorkog u Nižnjem Novgorodu pa je u njegovu domu, osim revolucionarnih socijaldemokrata, upoznao znamenitog novelista — dramatičara A. P. Čehova, slušao svjetski čuvenog pjevača — basa F. I. Šaljapina. Za dugogodišnjeg boravka u Ljubljani odgojio je brojne rusiste, a surađivao je s najpoznatijim slovenskim slavistima: M. Murkom, R. Nahtigalom, I. Prijateljem, F. Ramovšem. Doktorirao je godine 1919. na Karlovu univerzitetu u Pragu, a habilitirao 1921. na Filozofskom fakultetu u Ljubljani.

Bibliografija radova profesora Preobraženskoga prezentirana je javnosti u *Bibliografiji radova nastavnika i suradnika* Filozofskog fakulteta u Zadru, Zadar, 1970.

Pokojni Nikolaj Fjodorovič, kao profesor, bio je tipični predstavnik »stare škole«. Djelovao je kao živa enciklopedija, učenjak ogromnog znanja — iskustva, profesor koji zna sve, pa kad je u radu nas mlađih zakazalo znanje, kad su omanule vlastite i opće bibliografije — priručnici, onda smo se obraćali profesoru Preobražen-

skom, svjesni da će pomoći njegova fenomenalna memorija i originalni njegovi prividno zapušteni — prašnjavi — mudrošću u stvari nabijeni fascikli.

Bio je on pravi ruski čovjek u tolstojevskom smislu te riječi: smiren, postojan, izdržljiv, strpljiv, trpeljiv uz to estet profinjena duha, prožet do srži nekakvom — tugom — sjetom; kao takav bio je predstavnik onog tragičnog soja ruskih intelektualaca iz drugog decenija ovog stoljeća koje su vjetrovi rata — revolucije naprosto raznijeli širom globusa.

Profesor Preobraženski nije samo predavao o velikim ruskim piscima — njihovoj književnosti; on se poistovjećivao s tom književnošću, činilo se da je ovdje u Zadar i došao iz neke Ljermontovljeve drame, Puškinove poeme ili iz kockarnice — ludnice Dostojevskoga. Godine 1914. bio je od austrijskih vlasti osumnjičen kao ruski špijun, osuđen na smrt i neposredno prije egzekucije — kao svojedobno Dostojevski — pomilovan!

Zaista je bio osebujna figura u Zadru tijekom proteklih šezdesetih godina, onako neuobičajeno dobar, simpatično nespretan, još simpatičnije staromodan; zimi smo ga vidali u prastaraj crnoj gogoljevskoj pelerini, a ljeti je jedino on išao na kupanje noseći na leđima teški prestarjeli torbak. Na lijevom reveru uvijek, ama baš uvijek, nosio je svježu ružu; pričaju da je u vlastitom vrtu u Ljubljani odgojio tri stotine različitih iz cijeloga svijeta probranih vrsta ruža, a ovdje u Zadru, iako sedamdesetgodišnjak, maštao je o izgradnji vlastite kućice i vrtiću u kome će nanovo uzgajati ruže.

Sahranismo ga u sunčanom jesenjem popodnevju, a na grobnu mu ploču uklesasmo trajno aktualnu Jesenjinovu liriziranu spoznaju — dramatičnu opomenu o zagonetki jezivo istovjetne neminovnosti ljudskog življenja — umiranja!

ANTE MARIJA STRGAČIĆ (1901—1971)

Dr Ante Marija Strgačić (rođen u Velom Ižu 1. I 1901, umro u Zadru 19. III 1971) bio je sve od osnutka Filozofskog fakulteta u Zadru (1956) pa do svoje smrti honorarni nastavnik iz predmeta *Pomoćne povijesne znanosti*.

U predratnom vremenu službovao je kao župnik u nekoliko mjesta zadarskog arhipelaga (Sestrunj, Luka, Sali), dok se poslije rata pošto je završio Filozofski fakultet u Ljubljani (1947), zaposlio u Historijskom arhivu u Zadru (1949).

Te dvije značajne kulturne ustanove našeg grada — veoma je zadužio svojim marljivim radom i bogatom kondicijom posebno Historijski arhiv u kome je radio punih 16 godina, sve do godine 1965, kad se, navršivši 40 godina plodne društvene i naučne djelatnosti, povukao u zasluženi odmor. Ali to je bio prividan odmor, jer upravo tada, iako krhka zdravlja, on još predanije radi kao nastavnik na Fakultetu, a kao naučni radnik daje svoja možda najbolja i najzrelija ostvarenja.

Školujući se i obrazujući se preko 30 godina, od 1912. do 1947, s velikim prekidima u toku dva svjetska rata, Strgačić je — uz svoje svakodnevne obaveze — završio dva fakulteta, teološki i filozofski, stekao doktorat nauka i u svojoj osobi koncentrirao veliko znanje, posebno o pomoćnim povijesnim znanostima i našoj historiji srednjovjekovnog i mletačkog perioda.

U toku svoga dugoga i plodnog rada na području povijesne znanosti osobit je interes pokazivao za život naroda, ili još bolje, malog puka zadarskog područja, za njegovu aktivnost i učešće u historijskim zbivanjima, za njegove kulturne tekovine i nastojanja. U kompleksu tih problema valja posebno naglasiti njegov rad na izučavanju

glagoljice koju je narod ovoga kraja, a posebno otoci, sačuvao u svakodnevnoj upotrebi sve do propasti Mletačke Republike, pa i kasnije.

Drugi krug interesa u njegovu znanstvenom opusu predstavljaju studije iz pomorstva i ribarstva, dok treću grupu njegova znanstvenog djelovanja predstavljaju radnje o zadarskim piscima Šimi Budiniću i Šimi Vitasoviću, o tiskarama u Zadru, o srednjovjekovnim prikazanjima na hrvatskom jeziku u zadarskom području i uopće o kulturnim zbivanjima u kojima je posebno došla do izražaja slavenska i hrvatska afirmacija ovoga kraja.

Naglasit ću još jednu komponentu pokojnikove naučne metode i njegova gledanja na povijesna zbivanja. On je smatrao da povijest jednog kraja, naroda, zemlje, ne može biti ni cjelovita ni potpuna ako ne ponikne duboko u život širokih narodnih masa i ako ne izvrši naučnu analizu svega onoga što je narod u najširem smislu ove riječi proživljavao i ostvarivao u povijesti. Takvim svojim shvaćanjem povijesti, koje je jedino i pravo i istinsko, pokojnik je ostao vjieran svom seljačko-mornarskom podrijetlu, kako je to ponosno isticao u svojim biografijama.

Znanstveni rad dra Ante Strgačića odlikovao se odličnom spremom, objektivnošću i akribijom u tretiranju i analizi problema na kojima je radio. Njegova znanstvena djelatnost prožeta je iskrenim rodoljubljem humanista velikog formata, kome je uvijek bilo strano pomodarstvo ili fraza bez sadržaja. Rezultatima svoga rada, pokojnik je zadužio povijesnu znanost, a nekoliko generacija studenata svojim savjesnim radom na Fakultetu.

O pokojnom A. M. Strgačiću napisana su dva nekrologa, u *Zadarskoj reviji* br. 2/1971. (Foretić) i *Radovima Instituta JAZU u Zadru* br. 19/1972. (Maštrović). U *Zadarskoj reviji* tiskana je i bibliografija njegovih objavljenih radova.

STJEPAN KASTROPIL (1900—1974)

Među onima koji su sve svoje umne, stručne i znanstvene sposobnosti i kvalitete čestito ugrađivali u život Filozofskog fakulteta, prvi stalni nastavnik francuske književnosti pri Katedri za francuski jezik i književnost, profesor Stjepan Kastropil zauzima istaknuto mjesto.

Skromni sin slikovitog Blata, gdje je rođen 22. VIII 1900. godine, Stjepan Kastropil, nakon školovanja u Dubrovniku, Beogradu, Ljubljani, te jednogodišnje specijalizacije u Francuskoj, pokreće širok stvaralački rad: u Dubrovniku kao pokretač, urednik, suradnik časopisa, nastavnik Gimnazije, direktor Učiteljske škole, Naučne biblioteke, organizator kulturnih priredaba, predavač na javnim tribinama; u Splitu — profesor Klasične gimnazije, suradnik *Književnog Jadrana*; u Zadru — nastavnik na Fakultetu, suradnik fakultetskih *Radova*, *Zadarske revije*.

Bitnija oznaka njegove sveukupne djelatnosti jest tihi, nenametljivi stvaralački rad daleko od središta, bez čvršće povezanosti sa centralnim institucijama, udruženjima, bez uobičajenih »osobnih« veza. Ali taj rad obilježava izrazito liberalno-patriotski obojena borbena aktivnost koja izbija na stranicama časopisa *Vrelo* godine 1918/20, u anonimnoj knjizi *L'Adriatique Yougoslave* godine 1936, pa u pariškim *Les Nouvelles Littéraires* prije i zagrebačkom *Savremeniku* poslije pada Francuske, godine 1940, kada je slavio francuske pjesnike borbe, te u dubrovačkom *Glasu Slobode* gdje je godine 1944. pozdravio dolazak Titovih Partizana, ili na lokalnoj Radio-stanici gdje je osebužno koncipiranom radio-dramom patriotski reagirao u povodu tršćanske krize godine 1953.

Njegova stvaralačka opsesija bili su i ostali do kraja života Francuska i Dubrovnik. Bio je najstroži nastavnik francuskog je-

zika i književnosti, ujedno profinjeni propovjednik njezina duha i kulture. Uoči Hitlerova napada na Francusku, imao je hrabrosti govoriti o nepobjedivosti francuskog oružja i nesalomljivosti galskog duha. Kada su nakon ulaska okupatora 1941. godine u dubrovačkoj gimnaziji izmijenjeni nastavni programi pa je umjesto uobičajenog francuskog jezika na neuobičajen način uveden talijanski, prof. Kastropil je u znak diskretnog prosvjeda prvi sat talijanskog jezika otpočeo apoteozom Francuskoj i otvorenim pozivom da se pri učenju lijepog talijanskog jezika ne zaboravi trajno najljepši francuski jezik.

Kvalificiran znalac francuske književnosti, prof. Kastropil autor je zanimljive sintetske studije pod naslovom *Velike pjesničke struje 19. stoljeća francuskog*, spomen-studije o Baudelaireu, te niza napisa o *G. Duhamelu*, *J. Romainsu*, *E. Zoli*, pa pojedinačno o *F. Rabalaisu*, *V. Hugou*, *Ph. Hériatu*, *R. M. du Gardu*, *A. Malrauxu*.

Jedan od rijetkih naših poznavalaca i svjetske književnosti, još 1919. godine bavio se problemom talijanskog futurizma, pisao o *G. Papiniju* 1924, *Shakespeareu* 1952, *Th. Mannu* 1955. godine. Najblis-taviji pokazatelj njegova zanimanja za suvremenu svjetsku književnost jesu desetine stranica »Panorame nedavnog književnog zbivanja u svijetu« objavljene u prvoj verziji časopisa *Dubrovnik* (1955—1958). *Panorama* predstavlja jedinstveno svjedočanstvo o informiranosti jednog našeg vrsnog poznavaoa francuske, kvalificiranog lju-bitelja svjetske knjige.

Kao znanstveni istraživač prof. Kastropil je znanstveno obradio naše i strane rukopise u Naučnoj biblioteci u Dubrovniku, te su se god. 1954. naši rukopisi pojavili u izdanju JAZU. Iz poznavaoa rukopisa izrastao je tako jedan od najboljih poznavalaca dubrovačke i općenito starije hrvatske književnosti. Napisao je i jedinstvenu povijest književnog stvaranja na rodnom otoku koju je preskromno nazvao »Nacrtom za književnu povijest otoka Korčule.«

Djelatnost tog neumornog radnika nabrojenim nije još ni izdaleka iscrpljena. U njoj posebno poglavlje pripada nizu predavanja što ih je prof. Kastropil održavao u Dubrovniku, među njima i ono klasično, nekoliko puta ponavljano o *Danteu* 1951, pa o nobelovcu *A. Camusu* 1957. i *B. Pasternaku* godinu dana kasnije kada je govorio dubrovačkoj publici i ne sluteći da je tom prilikom bio među prvim svjetskim komentatorima čuvenog Pasternakova romana. Na dubrovačkoj Radio-stanici uređivao je rubriku »Odabrana poglavlja iz svjetske književnosti« i držao cijele cikluse savjesno pripremljenih predavanja o svjetskim piscima, knjigama, antologijskim isječcima svjetske proze, poezije.

Od godine 1960. boravi prof. Kastropil u Zadru, gdje je na poziv Filozofskog fakulteta preuzeo predavanja iz francuske književnosti. Na toj novoj dužnosti ponovno je našao sebe, doživio sreću,

kako sam reče, da svoja godinama stjecana znanja predaje mladim ljudima. Sreća je to bila i za Fakultet gdje je pravi radnik stjecanjem okolnosti došao na pravo radno mjesto.

Poslije umirovljenja 1970. on i dalje živi u Zadru u kome je doživio zasluženu sveučilišnu afirmaciju. U vrijeme ispitnih rokova često se viđa na Fakultetu gdje još obavlja ispite. Spremio je i izvanredni ciklus vanrednih predavanja za zimski semestar školske godine 1970/71. Uz to usavršava, dotjeruje rukopise buduće knjige o francuskim romanopiscima između dva rata (*Duhamelu, Romainsu, Moriacu, Montherlantu, Malrauxu*), o starim dubrovačkim, korčulanskim piscima, knjigama, te svojevrсни rukopis u kome su sadržana razmišljanja o smislu-nesmislu života, književnosti, književnom zanatu.

Taj neumorni požrtvovni rad prekinut je zauvijek 29. listopada 1974. godine djelovanjem tragičnog slučaja. Ali nije prekinut i put što ga je prof. Kastropil ostavio svojim učenicima i sljedbenicima u nasljeđe: put rada i oduševljenja za struku. Generacije studenata, budućih stručnjaka, u njegovim će studijama i raspravama uvijek otkrivati potreban znanstvenodubinski pogled, ali i začuti onaj *humani* ton svojstven djelima poznatih evropskih romanista.

Odsjek za francuski jezik i književnost, prijatelji i kolege, u trajnom će i zahvalnom sjećanju zadržati lik skromnog, ali iskrenog promicatelja francuskog duha i kulture u nas, kvalificiranog stručnjaka-istraživača a prije svega dobrog, čestitog čovjeka, profesora Stjepana Kastropila.

KSENIJA RADULIĆ (1933—1975)

Historičar umjetnosti po struci, zaslužni kulturni radnik, a od godine 1968. konzervator i direktor Zavoda za zaštitu spomenika kulture na Katedru, Ksenija Radulić je niz godina djelovala kao nastavnik na Katedri za povijest umjetnosti, gdje je studentima prve i treće godine predavala Uvod u povijest umjetnosti odnosno Zaštitu spomenika.

Bila je ona jedan od rijetkih znanstvenih radnika koji se u poslu sasvim angažiraju pa je zaštitu zadarskih spomenika dala cijelu sebe. Neprekidno se usavršavala u struci, koristila brojna studentska putovanja i uvijek se s puno oduševljenja i elana vraćala u Zadar, gdje je moderno organizirala posao u Zavodu za zaštitu spomenika, uvažavajući pri tom razborite sugestije kolega po struci ali i fanatično se boreći za svoja uvjerenja, koja su bila temeljena na solidnom znanju i samo njoj svojstvenom oduševljenju.

Porušenom gradu Zadru koji je trebalo strpljivo i pažljivo obnavljati bile su dragocjene njene stručne sposobnosti, a i elan koji je trajno unosila u svoj odgovorni posao.

Kao spremnog naučnog radnika te kao upornog ali poštenog borca za obrazložene stavove, zapamtili su je oni koji su s njom surađivali a i oni koji su se, iz ovog ili onog razloga, radeći na istom poslu s njom sukobljavali.

Smrću njenom nastade u Gradu i na Fakultetu velika praznina; ne izgubismo samo vrsnog stručnjaka nego i čovjeka koji je izuzetno volio naš grad, potpuno se angažiravši na njegovu kulturnom procvatu.

Rođena je Ksenija Radulić u Zadru, 25. VIII 1933, umrije u rodnom gradu 14. VII 1975.

Opsežna i sadržajna bibliografija njezinih radova objavljena je u *Zadarskoj reviji*, XXIV/1975, br. 4.